

FOTOGRAFI: ABS/IV

Dünya genelinde tasarruf oranı en düşük ülkeler sıralamasında olan Türkiye'de mevduat ve kredi faizinde makas giderek açılıyor. Mevduat faizleri 1-3 ay vadeli ortalama temmuz sonunda yüzde 39,6'ya geriledi. Vatandaş düşen getiriler nedeniyle vadesi dolan parasını mevduattan çekerken, çarkların dönmesi için gerekli olan tüketici kredi faizleri ise yüzde 51,1 ile en pahalı seviyeye çıktı.

Mevduat faizleri dipteyken ihtiyaç kredisi rekor kırıyor

Mevduat vadeleriyle kredi vadeleri arasındaki açık makasa şimdilerde faiz makası eklendi. Merkez Bankası'nın verilerine göre mevduat faizleri 1-3 ay vadeli ortalama temmuz sonunda yüzde 39,6'ya geriledi. Bu da mart ayından bu yana en düşük seviye anlamına geliyor. Öte yandan ihtiyaç kredisi faizleri ise yüzde 51,1 ile yüksek seyrini korudu. Uzmanlar, son gelişmeyi "Bu durumla ilgili ekonominin soğutulması açısından gerekli olduğu tezi ortaya atılsa da son tahlilde tüketicilerin krediye ulaşamaması ve gelir seviyesindeki düşüş fabrikaların sipariş gelmediği için kapanmasına neden oluyor" şeklinde yorumladı. Veriler, özellikle Türk

Lirası mevduat faizlerinde son haftalarda belirgin bir gerilemeye işaret etti. Yıl boyunca dalgalı bir seyir izleyen mevduat faizleri, temmuzun son haftasında yüzde 40 psikolojik eşikinin altına indi.

■ GETİRİ DÜŞTÜ MEVDUAT AZALİYOR: Getirilerin hızla aşağıya çekilmesi mevduata olan ilgiyi de azalttı. Merkez Bankası'nın haftalık verilerine göre bankacılık sektörünün toplam mevduatı, 31 Temmuz ile biten haftada yüzde 0,04 azalarak 32 trilyon 392 milyar 939 milyon 699 bin liradan 32 trilyon 379 milyar 318 milyon 37 bin liraya geriledi. Aynı dönemde bankalardaki Türk lirası cinsi mevduat yüzde 0,53 düşerek 17 trilyon

821 milyar 6 milyon 486 bin lira, yabancı para (YP) cinsinden mevduat yüzde 0,82 azalışla 10 trilyon 413 milyar 374 milyon 594 bin lira oldu. Bankalarda bulunan toplam YP mevduatı geçen hafta 260 milyar 81 milyon dolar düzeyinde gerçekleşirken, bu tutarın 220 milyar 346 milyon doları yurt içinde yerleşik kişilerin hesaplarında toplandı. Yurt içi yerleşiklerin toplam YP mevduatında parite etkisinden arındırılmış veriler dikkate alındığında, 31 Temmuz itibarıyla 3 milyar 548 milyon dolarlık azalış görüldü. Uzmanlar mevduatın azalmasının ekonomiye can suyu taşıyan damarlardan birinin tıkanması anlamına geldiğini belirterek

mevduat faizi düşüşüyle birlikte kredi faizlerinin de düşmesi gerektiğini söyledi.

■ KREDİ MALİYETLERİ YÜKSEK: İş insanları ve ekonomistler özellikle butlan kararı sonrası faizde düşünün hayal olmasıyla kredi alabilmenin zorlaştığını belirtiyor. Bu da borçlanma maliyetini yükselttiği için yeni yatırımların rafa kalktığı anlamına geliyor. Ekonomistler, "İş dünyası özellikle faizlerin düşmesini beklerken butlan kararının çıkması bu beklentiye boşa çıkardı. Merkez Bankası'nın kredi sınırlama kararı durumu daha da vahimleştirdi. Ekonomistlerin 2026 büyüme beklentilerini yüzde 4'lardan yüzde 3,5'in altına çekmesi te-

sadüf değil. Türkiye ekonomisi, büyümeye devam etse bile artık daha düşük tempolu, daha pahalı finansmanla ilerleyen bir döneme girdi" dediler. **İstanbul Sanayi Odası** Başkanı Erdal Bahçin da, bu durumu teyit edercesine yaptığı açıklamada, "Finansman zinciri kırılırsa üretim zinciri de durur" dedi. Temmuz ayında 47,7 olarak gerçekleşen **ISO Türkiye** İmalat PMI verisinin, 50 eşik değerinin altında kalmaya devam ettiğini hatırlatan Bahçin, "Faaliyet koşullarındaki bozulmanın 28'inci aya ulaştığını, yeni siparişlerin yavaş seyrini koruduğunu, üretim ve istihdamın gerilediğini vurguladı. -EKONOMİ SERVİSİ

Sanayi üretmezse Türkiye kazanamaz: Faiz, finansman maliyeti ve reel sektörün ayakta kalma mücadelesi

Ahmet
GÜZEL

Bir sanayici veya tüccar düşünün... Otuz yıllık fabrikası/işletmesi var, üç yüz kişi çalıştırıyor, üretiminin yarısını ihraç ediyor. Konkret olarak brüt ortalama yüzde 8 kar oranıyla satış yapıyor. Ki, sadece alım-satım yapan işletmelerde bu oran yüzde 3'lere kadar düşüyor. Bankaya gidiyor; işletme

sermayesi için kredi istiyor. Bankanın söylediği faiz ortalama yüzde 43,5. Üzerine yüzde 5 BSMV, dosya masrafı, komisyon, ekspertiz, bir de "su ürünü de alırsanız" dayatması... Kapıdan çıkarken maliyet yüzde 50'yi bulmuş oluyor.

Şimdi aynı sanayicinin öbür cebine bakalım. Ürettiği malın fiyatını ne kadar artırılabiliyor? Üretici enflasyonu Haziran itibarıyla yıllık yüzde 28. Yani yüzde 50 ile borçlanacak, yıllık olarak yüzde 28 zam yapabildiği malı satacak ve aradaki farkı ortalama yüzde 8 (tüccarlarda yüzde 3) brüt kâr marjıyla kaptatacak. Hesap ortada: bu denklemin çıkışı yok. Bu artık kredi değil; "işletmenin öz kaynağını sessizce boşaltan bir mekanizma" demektir. Rakamlar da bunu söylüyor... **İstanbul Sanayi Odası**'nın ikinci 500 araştırmasına göre orta boy sanayicinin finansman giderleri, faaliyet kârının yüzde 86,7'sine ulaşmış durumda.

Türkçesi şu: fabrikanın/işletmenin kazandığı her 100 liranın 87 lirası bankaya ve finansman masraflarına gidiyor. Son on yıllık ortalama yüzde 47 idi; neredeyse ikiye katlanmış durumda. Sonuç?.. Sonuç; işletmelerin faaliyetlerini sürdürememesi. 2025'te 6.361 konkordato kararı ki, bu bir yıl öncesine göre yüzde 82 artış demek oluyor. 2026'nın daha ilk iki ayındaki konkordato kararı ise 1.012. Listenin başında hangi sektörler var? Tekstil, inşaat, metal, gıda. Yani en çok istihdam veren, en çok Anadolu'da üreten sektörler. İmalat PMI aylardır 50'nin altında, kapasite kullanımını yüzde 73,8'e inmiş durumda. Enflasyonla Mücadele "Peki enflasyon?" diyeceksiniz. Haklısınız; enflasyon hâlâ yüzde 30 seviyelerinde ve mücadele bilmedi...

Ancak işin görmezden gelinen demeyeyim gözden kaçan tarafı şu: mücadele büyük ölçüde işe yaramı. Enflasyon yüzde 75'lerden 30 seviyelerine indi, piyasanın on iki ay sonrası beklentisi yüzde 24'e geriledi. Buna rağmen politika faizi yüzde 37'de duruyor. Beklenen enflasyona göre 13 puanlık bir fazlalık var. Dünyada bu işi başarmış ülkeler — bizim kendi 2002-2006 tecrübemiz dâhil — dezenflasyonu yüzde 3-7 reel faizle yürüttüler. Fed politika oranı yüzde 3,5-3,75'te, Avrupa Merkez Bankası yüzde 2,4'te; Türkiye'nin risk primi 221 baz puanlarına imiş durumda. Türkiye'de yüzde 13 beklenti enflasyon farkı ile reel faizin 13 puanlık fazlalığının, bugün iktisadi bir gerekçe kalmadı, kanaatimce.

İş dünyası, "faizi bir gecede indirin" demiyor, tabi ki... Söylenen şu: Faiz, beklentilerdeki iyileşmeye bağlı, ilan edilmiş ölçülü adımlarla yıl sonunda yüzde 30-32 bandına insin; enflasyon düşüğe patika 2027'de yüzde 24'ün altına taşınsin... Ve en az faiz kadar önemlisi: Merkez Bankası indirdiğinde bunun başta sanayicilere olmak üzere işletmelere yansması sağlansın. Çünkü bugün politika faizi ile üstüne vergi ve masraf binmesiyle uygulamalı kredi faizi (yüzde 50) arasında 13 puan makas var. Bu makas ortadan kaldırılsın. Kredi muslukları da imalatçı/tüccar işletmelere açılın; kredi büyüme sınırları tüccar, imalatçı, ihracatçı, yatırımcıyı ayrı tutsun; KO-Bİ'ler nefes alsın ve yaşasın; üretim çarkları devam etsin, işten çıkarmalar olmasın.

Başta Emek Yoğun Olmak üzere İstihdamın Kaynağı Olan İşletmeleri ve İmalatçıları Kaybetmemeliyiz

Bir fabrika ve işletme kapandığında veya küçültmeye gittiğinde; kaybolan şey sadece o fabrika yahut işletme değildir. Usta kaybolur, tedarikçi kaybolur, uzun yıllar emek verilerek kazanılmış ihracat pazarı ve sermaye ile bilgi birikimi, yıllarca emek verilerek ve milyonlar harcanarak oluşturulan organizasyon yapısı kaybolur. İşsizler ordusuna sebep olur. Acı olan da şudur ki, bunların hiçbirini faiz indirdiye ertesi gün geri gelmez. Geri gelmesi yılları alır... Dezenflasyon Sonrasında Türkiye Arz Enflasyonu Karşılığın

Enflasyonla mücadelenin amacı, fiyat istikrarı içinde üreten ve büyüyen bir ekonomiye kavuşmaktır. Üreten çökerse, enflasyonla mücadele sonrası istikrar neyin üzerinde duracak?.. sorusu akla geliyor. Yıllık Yüzde 50 borçlanma oranı ile fabrikalar, işletmeler dönmeyiz; neticede dönmeyen fabrikayla da ülke dönmeyiz. Ve nihayetinde Türkiye ekonomisi kaybeder ve küçülür. Bu olumsuz döngünün en önemli sonuçlarından biri de ortaya çıkacak olan "işsizlik ordusu"dur. Vakit, dezenflasyon kazanım sürecindeki "zaferleri" sanayiye ve işletmelere yaşatarak taçlandırma vaktidir...

ABD'NİN EK VERGİSİ TÜRK TEKSTİL SEKTÖRÜNÜ ENDİŞELENDİRDİ

ABD'nin Türkiye'den ithal edilen tekstil ve hazır giyim ürünlerine yüzde 12,5 ek gümrük vergisi uygulamaya başlaması, sektör temsilcilerinin tepkisini çekti. İhracatçılar, kararın rekabet gücünü zayıflatacağını ve ABD pazarında kayıplara yol açabileceğini belirtiyor

ABD Başkanı Donald Trump'ın imzasıyla 25 Temmuz'da yürürlüğe giren yeni gümrük tarifeleri kapsamında, Türkiye'den ihraç edilen tekstil ve hazır giyim ürünlerine yüzde 12,5 ek vergi uygulanmaya başlandı. Sektör temsilcileri, kararın özellikle ABD pazarındaki rekabet koşullarını olumsuz etkileyeceğini ifade ediyor.

EKONOMİK GERÇEKLERLE BAĞDAŞMIYOR

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Başkanı İrdal Bahçıvan, uygulamanın Türk tekstil ve hazır giyim sektörü açısından haksız bir karar olduğunu belirtti. Türkiye'nin ABD ile ticaretinde yüksek dış ticaret fazlası veren ülkeler arasında yer

almadığını vurgulayan Bahçıvan, buna rağmen ek vergi uygulamasının ekonomik gerçeklerle örtüşmediğini söyledi.

ABD PAZARI STRATEJİK ÖNEM TAŞIYOR

Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) verilerine göre Türkiye, 2025 yılında 26,2 milyar dolarlık tekstil ve hazır giyim ihracatı gerçekleştirdi. Bunun 1,4 milyar dolarlık bölümü ABD'ye yapıldı ve ABD'nin toplam ihracattaki payı yüzde 5,3 oldu. Sektör temsilcileri, payın sınırlı görünmesine rağmen ABD'nin dünyanın en büyük tekstil ithalatçısından biri olması nedeniyle stratejik önemini koruduğunu belirtiyor.

Laleli Esnafi ve **Sanayiciler Der-**

neği (LASİAD) Başkanı Gıyasedin Eyyüpkoca, sektörün zaten zor bir dönemden geçtiğini belirterek ek verginin ihracatçıları üzerindeki baskıyı artıracığını söyledi. Eyyüpkoca, uygulamanın kaldırılması için Türkiye ile ABD arasında diplomatik girişimlerin hızlandırılmasını beklediklerini ifade etti.

Türkiye Odaları ve Borsalar Birliği (TOBB) Hazır Giyim ve Konfeksiyon Sektör Meclis Başkanı Şeref Fayat da yeni vergiyle birlikte Türkiye'nin ABD pazarındaki rekabet avantajının zayıfladığını belirtti. Fayat, Ticaret Bakanlığı ile Dışişleri Bakanlığı'nun ABD makamlarıyla görüşmeler yürüttüğünü, Türkiye'ye uygulanan verginin Avrupa Birliği ülkeleriyle aynı seviyeye

indirilmesini beklediklerini kaydetti.

ŞİRKET KAPANIŞLARI ARTTI

Sektör, yüksek üretim maliyetleri ve zayıflayan dış talep nedeniyle son yıllarda zor bir süreçten geçiyor. Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) verilerine göre Aralık 2024-Mayıs 2026 döneminde tekstil sektöründe 1.011, hazır giyim sektöründe ise 4.766 şirket faaliyetlerini sonlandırdı. Aynı dönemde iki sektörde toplam 121 bin 772 kişilik istihdam kaybı yaşandı.

Sektör temsilcileri, ek gümrük vergisinin yürürlükte kalması halinde hem ihracat hem de istihdam üzerindeki baskının daha da artabileceği uyarısında bulunuyor.

Türk tekstil sektöründen ABD'nin vergi kararına itiraz

ABD'nin tekstil ve hazır giyim ürünlerinde Türkiye'ye uygulamaya başladığı yüzde 12,5'lik ek gümrük vergisi, sektörde tepkilere neden oldu. Sanayiciler ve ihracatçılar, yeni düzenlemenin Türk firmalarının rekabet gücünü olumsuz etkileyeceğini belirterek kararın yeniden değerlendirilmesini istedi.

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Başkanı Erdal Bahçıvan, uygulamanın Türk tekstil ve hazır giyim sektörü açısından "açık bir haksızlık" olduğunu söyledi.

Bahçıvan, Türkiye'nin ABD ile ticaretinde yüksek dış ticaret fazlası veren ülkeler arasında yer almadığını belirterek, buna rağmen benzer vergi uygulamasına tabi tutulmasının ekonomik gerçeklerle bağdaşmadığını savundu. Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) verilerine göre Türkiye, 2025 yılında toplam 26,2 milyar dolarlık tekstil, hazır giyim ve konfeksiyon ihracatı gerçekleştirdi. Bunun 16,8 milyar doları hazır giyim ve konfeksiyondan, 9,4 milyar doları ise tekstil ve hammaddelerinden oluştu. Aynı dönemde ABD'ye yapılan ihracat 1,4 milyar dolar seviyesinde gerçekleşirken, ABD'nin toplam ihracattaki payı yüzde 5,3 oldu. Sektör temsilcileri, oran sınırlı görünse de ABD'nin dünyanın en büyük tekstil ithalatçılarından biri olması nedeniyle bu pazarın stratejik önem taşıdığına dikkat çekiyor. **Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB)** Hazır Giyim ve Konfeksiyon Sektör Medis Başkanı Şeref Fayat da Türkiye'nin hak etmediği bir vergiyle karşı karşıya kaldığını savundu. Fayat, "Avrupa Birliği'ne ekstra bir yüzde 10 vergi geldiği için bize uygulanan vergi de yüzde 10 artırılmıştı. Son uygulanan yüzde 12,5 ile birlikte AB ülkelerine uygulanan vergi yüzde 16,5 olurken bizim ödemediğimiz gereken vergi yüzde 29'a geldi. Rakiplerimiz dediğimiz Bangladeş, Vietnam, Endonezya gibi ülkeler karşısında rekabet gücümüzü kaybettik." dedi.

120 / Z RAPORU

VERGİ
REHBERİ

Cirolar büyürken sanayi neden zayıflıyor?

Türkiye'nin sanayi alanındaki en kapsamlı göstergeleri arasında yer alan ISO 500 ve İkinci 500 araştırmalarının 2025 yılı sonuçları, uygulanan ekonomi politikalarının şirket bilançolarındaki etkilerini değerlendirmek bakımından önemli veriler sunuyor.

HAKKI SAYAN

YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİR

Ortaya çıkan tablo, sanayinin yalnızca yüksek faiz ve zayıf taleple mücadele etmediğini gösteriyor. Ücret, enerji ve hammadde maliyetleri artarken döviz kurunun enflasyonun gerisinde kalması ihracatçıların rekabet gücünü zayıflatıyor. Finansman giderleri kârların önemli bölümünü eritirken sıkı maliye politikası ve kamu alacaklarının tahsilindeki katı uygulamalar likidite sıkışıklığını artırıyor. Enflasyonla mücadelenin gerekliliği tartışmasız. Ancak uygulanan politikaların sanayi şirketlerinin üretim, yatırım, ihracat ve istihdam kapasiteleri üzerindeki birikimli etkilerinin de yakından izlenmesi gerekiyor.

CİROLARDAKİ BÜYÜME NE KADAR GERÇEK?

ISO 500 şirketlerinin üretimden satışları 2025 yılında yüzde 28 artarak 11,1 trilyon liraya ulaştı. İlk bakışta güçlü görünen bu artış, ortalama Yİ-ÜFE'den arındırıldığında yüzde 2,1'lik sınırlı bir reel büyümeye karşılık geliyor. ISO İkinci 500'de de üretimden satışlar nominal olarak yüzde 28,1 artarken reel büyümeye yüzde 2,2'de kaldı.

Bu sonuç, yüksek enflasyon dönemlerinde cironun tek başına şirket performansını açıklamaya yetmediğini gösteriyor. Ciro yükselirken satış miktarı azalabilir, faaliyet marjı daralabilir, nakit akışı bozulabilir ve öz kaynakların reel değeri gerileyebilir. Bu nedenle nominal büyüklüklerden çok satış hacmi, reel kârlılık, işletme sermayesi ihtiyacı ve nakit yaratma kapasitesi izlenmelidir.

İhracat verileri ölçeğin önemini daha açık ortaya koyuyor. ISO 500'ün ihracatı yüzde 8,4 artarak 104,7 milyar dolara ulaşırken ISO İkinci 500'ün ihracatı yüzde 0,3 gerileyerek 15,9 milyar dolarda kaldı. Büyük şirketler ürün çeşitliliği, marka gücü ve alternatif finansman kanalları sayesinde kur ve maliyet

baskısını kısmen yönetebilen orta ölçekli şirketlerde aynı baskı üretim, yatırım ve istihdam kararlarına daha hızlı yansıyor.

Nitekim 2024 yılında ISO 500'de yer alan 26 şirketin 2025'te İkinci 500'e gerilemesi, sorunun kârlılık kaybının ötesine geçerek ölçek kaybına dönüştüğünü gösteriyor. Türkiye'de üretimin maliyeti alternatif ülkelere göre yükseldikçe yatırımlar erteleniyor, üretimin başka ülkelere taşınması gündeme geliyor ve ithal ürünler yerli üretime göre avantajlı hâle gelebiliyor.

FAALİYET KÂRI FİNANSMANA ÇALIŞIYOR

ISO 500'de faaliyet kârlılığı 2025'te yüzde 7,7'ye yükselse de son on yıllık yüzde 10,4 ortalamasının oldukça altında kaldı. ISO İkinci 500'de de faaliyet kârlılığı yüzde 7,7 oldu. Buna karşılık vergi öncesi kârlılık ISO 500'de yüzde 3,4, İkinci 500'de yalnızca yüzde 2,2 düzeyinde gerçekleşti.

Asıl çarpıcı gösterge finansman giderleri. Finansman giderlerinin faaliyet kârına oranı ISO 500'de yüzde 84,9'a, İkinci 500'de yüzde 86,7'ye ulaştı. Başka bir ifadeyle sanayi şirketleri esas faaliyetlerinden kazandıkları her 100 liranın yaklaşık 85 lirasını finansman giderlerine ayırmak zorunda kaldı.

ISO 500'de toplam borçlar yüzde 30,8 artarken öz kaynaklardaki artış yüzde 15,8'de kaldı. ISO İkinci 500'de ise borçlar yüzde 50,2 büyürken öz kaynaklar yalnızca yüzde 13,3 arttı; ayrıca 155 şirket zarar açıkladı. Büyük şirketler sermaye piyasalarına, grup içi kaynaklara ve alternatif finansmana erişebilen orta ölçekli işletmeler faaliyetlerini giderek daha fazla banka kredisi ve sınırlı öz kaynakla sürdürmek zorunda kalıyor. Böylece sınırlı reel büyümeye, daha yüksek borçluluk ve daha kırılan bir sermaye yapısıyla finanse ediliyor.

DEVREDEN KDV: SANAYİCİDEN HAZİNE'YE FAİZSİZ FİNANSMAN

Sanayicinin işletme sermayesini daraltan unsurlardan biri de devreden KDV'dir. Bu tutar hukuken doğrudan Hazineden talep edilebilir bir alacak değildir. Ancak iade hakkı doğmadıkça nakde çevrilememesi, işletme kaynaklarının kamu sistemi içinde karşılıksız beklemesine yol açıyor. Şirketler bir taraftan Hazine'yi faizsiz fonlarken diğer taraftan işletme sermayesi için yüksek faizle kredi kullanıyor.

İSO 500 şirketlerinin devreden KDV'si 2021'de 23,6 milyar lira iken 2022'de 49 milyar liraya, 2023'te 66,8 milyar liraya ve 2025'te 120 milyar liranın üzerine çıktı. Dört yılda yaklaşık beş katına ulaşan bu tutar, **İSO İkinci 500** ile birlikte 2025'te 142 milyar lirayı aştı. Finansmana erişimin zor ve pahalı olduğu bir dönemde devreden KDV, vergi tekniğinin ötesinde ciddi bir işletme sermayesi sorununa dönüşmüş durumda.

Yurt içi asgari kurumlar vergisi de teşviklerin nakit etkisini etkiliyor. Yatırım, üretim veya ihracat teşvikinden yararlanılması artık her zaman aynı ölçüde vergi avantajı sağlamayabilir. Bu nedenle özellikle borçla finanse edilen ve geri dönüş süresi uzun yatırımlarda normal kurumlar vergisi ile asgari kurumlar vergisi birlikte projeksiyona dâhil edilmelidir.

HEM POLİTİKA BİLEŞİMİ HEM ŞİRKET STRATEJİLERİ YENİDEN DÜŞÜNÜLMELİ

Sanayideki sıkışma; yüksek faiz, değerli TL, zayıf talep ve artan maliyetler başta olmak üzere birçok unsurun birleşik etkisinden kaynaklanıyor. Ekonomi politikalarında üretim, yatırım ve ihracatı gözetken daha dengeli bir bileşime ihtiyaç bulunurken şirketlerin de kontrol edebildikleri alanlara; maliyet, verimlilik, nakit akışı, borçluluk ve vergi yönetimine daha güçlü biçimde odaklanmaları gerekiyor.

Sıkı maliye politikasının etkisi kamu alacaklarının tahsilinde de görülüyor. Nakit akışındaki geçici bozulmalar vergi ve SGK ödemelerini güçleştirdiğinde e-haciz uygulanması ve banka hesaplarının bloke edilmesi, işletmenin faaliyetini sürdürmesi için gerekli likiditeyi daha da azaltabiliyor.

Kamu alacağının korunması elbette gerekli. Ancak üretim, ihracat ve istihdam kapasitesini sürdüren işletmeler için ödeme

kabiliyetini ortadan kaldırmayacak, mükellefin durumuna göre farklılaştırılmış tecil ve tahsilat modellerine ihtiyaç var. Devreden KDV stokunu azaltacak mekanizmaların geliştirilmesi ve yatırım teşviklerinin asgari kurumlar vergisi karşısındaki etkinliğinin korunması da **sanayiye** nefes aldıracaktır.

Ancak çözümü yalnızca ekonomi politikasındaki değişikliklerden beklemek de gerçekçi değil. Faizlerdeki olası düşüş rahatlatma sağlasa da aşınan öz kaynakların güçlendirilmesi ve artan borçların azaltılması zaman alacaktır. Bu nedenle önümüzdeki dönem, her koşulda büyümeye çalışmaktan çok işletmenin dayanıklılığını koruma dönemi olmalıdır.

Şirketler hangi ürünün, müşterinin ve pazarın gerçekten değer yarattığını belirlemeli; yalnızca ciroya değil katma değere, nakit üretimine ve işletme sermayesi ihtiyacına bakmalıdır. Yeterli katkı sağlamayan faaliyetlerden çıkılması, gerektiğinde kapasite ve organizasyonun kontrollü biçimde küçültülmesi değerlendirilmelidir. Çünkü bazı durumlarda büyüme, stok ve alacakları artırarak finansman yükünü ağırlaştırabilir.

Enerji ve hammadde kullanımını azaltan, süreçleri sadeleştiren, kapasite kullanımını artıran ve birim maliyeti düşüren verimlilik yatırımlarına öncelik verilmelidir. Ölçü yatırımın büyüklüğü değil, nakit akışına ve rekabet gücüne somut katkısı olmalıdır. Finansal yönetimde nakit akışı, borç vadeleri, kur pozisyonu, stok ve alacak devir hızları ile kamu borçları birlikte izlenmelidir. Borçlanma kararları faiz oranının yanı sıra vade uyumu, kur riski, teminat yapısı ve vergisel sonuçlarıyla değerlendirilmelidir.

Vergi yönetiminde, KDV iade imkânları, teşvik olanakları, teşviklerin asgari kurumlar vergisi sonrasındaki gerçek getirisi, finansman gider kısıtlaması, borçlanmanın vergisel sonuçları ve kamu borçlarının tecil olanakları önceden projeksiyona alınmalıdır. Vergi planlaması, nakit akışı ve yatırım kararlarıyla birlikte yürütülen aktif bir yönetim fonksiyonuna dönüşmelidir. **İSO** verilerinin mesajı açıktır: Enflasyonist bir ekonomide ciro büyürken şirket küçülebilir, kâr artarken sermaye yapısı zayıflayabilir ve ihracat sürerken rekabet gücü aşınabilir. **Sanayici** için temel hedef, nominal büyümeden önce nakit üreten, verimli ve finansal açıdan dayanıklı bir işletme yapısı kurmak olmalıdır.

Sanayinin bilançosundaki sorun yalnızca **sanayicinin** değil, Türkiye'nin büyüme, istihdam, ihracat ve teknoloji kapasitesinin geleceğine ilişkin bir sorundur.

Sanayideki sıkışma; yüksek faiz, değerli TL, zayıf talep ve artan maliyetler başta olmak üzere birçok unsurun birleşik etkisinden kaynaklanıyor.

4 / Z RAPORU

EDİTÖR-
DEN

SEMRA KARABAŞ

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Üretim gücünü koruma mücadelesi

Mümkün olduğunca kullanmaktan imtina ettiğim “erken **sanayisizleşme**” artık pek çok kesim tarafından dillendirilmeye başlandı. Yüksek finansman maliyeti ve finansmana erişim kanallarındaki tıkanma üretim üzerinde ağır ve kalıcı bir tahribata dönüşmeye başladı. Sadece finansmana erişimde yaşanan sorunlar değil aynı zamanda değerli TL, üreticinin küresel rekabet gücünü zorluyor. Türkiye ekonomisinin yüzde 2,5 oranında büyüdüğü 2026’nın ilk çeyreğinde tüm sektörlerdeki pozitif büyümenin tersine **sanayi** sektöründe yüzde 0,8 daralma yaşandı. Daha da kritik olanı ise, **sanayinin** milli gelirden aldığı pay kısmında. Zira 2022’nin ilk çeyreğinde yüzde 27,9 olan **sanayinin** milli gelirden aldığı pay 2026’nın ilk çeyreğinde yüzde 17,7’ye geriledi. İmalat **sanayinin** malle gelirden aldığı pay ise 2022’nin ilk çeyreğinde yüzde 23,6 iken 2026’nın ilk çeyreğinde yüzde 14,9’a geriledi. Son 20 yıllık süreçte bakıldığında imalat **sanayinin** milli gelire oranında en düşük değer 2010’un 3. çeyreğinde yüzde 13,7 ile kaydedilmişti. **Sanayicilerin** dikkat çektiği temel konu; Türkiye’de **sanayinin** henüz ölçek, verimlilik ve katma değer gibi sorunları çözmede **sanayinin** payının azalıyor olması. Gelişmiş ekonomilerde de **sanayinin** payı, ancak verimlilik artışı ve katma değerli üretime geçişten sonra yaşandı. Bizde ise tam olarak buna geçilmeden **sanayinin** payı azalıyor. Küresel rekabet ortamının sertleştiği bir süreçte tüm dünya yerli üretimini korurken, biz ise yerli üreticimizi finansman zorluklarıyla rekabette daha da güçsüz hale getiriyoruz.

Özellikle emek yoğun üretim yapan geleneksel sektörlerimiz küresel rekabette daha da zorlanıyor. Konkordato ve iflas başvurularında artış dikkat çekici. 2025’in ilk yarısında 950 şirket konkordato ilan ederken bu yılın ilk 6 ayında 1.240 şirket konkordato ilan etti. Dolayısıyla yaklaşık yüzde 35 artış yaşandı. Finansman maliyetlerinin iş dünyası açısından ne derece sürdürülmesi zor bir tablo haline geldiğinin en net göstergelerinden biri de **İSO 500** verileri. Gerek ilk 500’de gerekse ikinci 500’de finansman giderlerinin faaliyet karına oranı yüzde 85’ler seviyesinde. Şu çok net; Türkiye **sanayi** gücünü korumalı. Çünkü Türkiye ekonomisini, Türkiye ekonomisi yapan asıl üretim gücüdür. Türkiye bugün dünyanın en büyük ilk 20 ekonomisinden biri olabilir ancak **sanayi** kapasitesi açısından dünyanın en güçlü ilk 10 **sanayisinden** biri durumunda. Güçlü ve esnek bir üretim altyapımız var. Bunun en önemli sınavını pandemide verdik. Tüm dünyada üretim dururken, Türkiye’de üretim aralıksız sürdü. Dünyanın ihtiyaçlarına göre üretim bantları ürünlerini değiştirdi, hazır giyim atölyeleri hızlıca maske ve tıbbi kıyafet üretmeye başladı, meslek liselerimiz üç boyutlu maske üretti, beyaz eşya üretim hatlarımız solunum cihazı üretmeye başladı. Esneklikten kastım tam da bu. Bu özelliğimizi kaybetmememiz gerekiyor. Türkiye’yi Türkiye yapan bu üretim gücüdür. Şimdiye bu üretim gücü tarihinin en büyük sınavını veriyor. Bir ihracatçının kaybettiği bir pazarı yeniden

kazanabilmesi ya imkansız ya da çok uzun yıllar alabiliyor. 3 yılını dolduran sıkı para politikasının önemli kazanımları tabii ki var. CDS’lerin gerilemesi, rezervlerin yeniden güçlenmesi, kurun istikrara kavuşması, mali disiplinin tüm artan harcamalara rağmen yeniden yüzde 3’lük Maastricht kriterinin altına gerilemiş olması, bunları yaparken de dezenflasyonun ne kadar inatçı olsa da sürdürülmüş olması önemli. Ancak gelinen noktada dezenflasyonun savaşın etkisi de çıkarıldığında hala önemli bir katkılı gösteriyor olması dikkatle takip edilmeli. Zira enflasyon yüzde 30’larda neredeyse takılıp kaldı. Savaş olmasaydı yüzde 25’lerde takılı kalacaktı. Burada iki önemli unsur var. Birincisi TCMB’ye enflasyonla mücadelede diğer kurumlar ne kadar yardımcı olabildi, diğeryse yüksek faiz de bir maliyet kalemi oluşturuyorsa yüksek faiz bir yerden sonra enflasyonist bir etkiye neden olmuyor mu? Hangi işletme faiz yükünü etiketine yansıtmaktan geri durabilir? Tüm bunları değerlendirdiğimizde dezenflasyon yavaşlıyor, ancak vazgeçilmesinin maliyeti daha ağır olabilir. O halde yapılması gereken tüketicinin finansmanını sıkılaştırıp, üretimin finansmanını rahatlatmak. Z Raporu’nda bu ay tam da yazımda bahsettiğim gibi yüksek faiz **sanayi** üzerindeki tahribatını anlatırken bir yandan da başka bir dosyamızla buna çözüm yolu aradık. Diğer yandan **sanayicinin** önündeki Çin rekabetinin zorluğu ve beşeri sermayedeki değişimler gibi başlıkları da Z Raporu’nun Ağustos sayısında okuyabilirsiniz...

54 / Z RAPORU

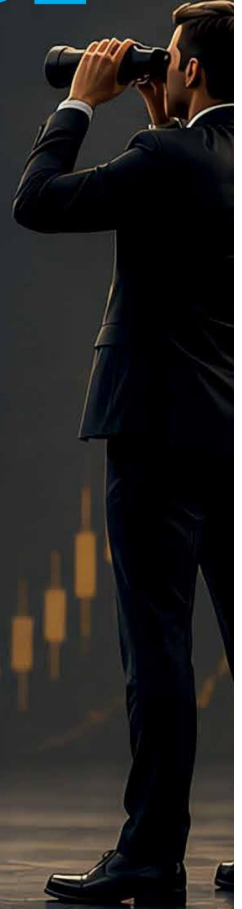
KA-PAK

REEL SEKTÖRÜN FAALİYET KÂRI YATIRIM VE ÜRETİM
YERİNE KREDİ BORCUNA GİDİYOR

ŞİRKETLERİN GÖZÜ FAİZ İNDİRİMİNDE

ERDİ YILMAZ

YÜKSEK FAİZ POLİTİKASI, REEL SEKTÖRÜN ÜRETİMDEN ELDE ETTİĞİ KÂRI YATIRIM YERİNE FİNANSMAN BORCUNA HARCAMASINA YOL AÇIYOR. BU NEDENLE **SANAYİCİNİN** ÜRETİM VE YATIRIM İŞTAHI DA ZAYIFLIYOR. **İSO 500** VE İKİNCİ 500 GÖSTERGELERİ İLE TÜRKİYE İMALAT PMI'DAKİ DARALMA SERİSİ DE DURUMU TEYİT EDER NİTELİKTE. SEKTÖR TEMSİLCİLERİ; FİNANSMAN SORUNU, ERTELENEN YATIRIMLAR VE ARTAN ÜRETİM MALİYETİNİN DEZENFLASYONUN ARZ AYAĞINI ZAYIFLATTIĞINI BELİRTİYOR. YAŞANANLAR, TÜRK ŞİRKETLERİNİN REKABETÇİ FİYAT AVANTAJINI KAYBETME RİSKİNİ BERABERİNDE GETİRİRKEN, REKABET GÜCÜNÜN KAYBI CARİ AÇIK ÜZERİNDEKİ RİSKLERİ DE ARTIRIYOR.

Z RAPORU / 55

56 / Z RAPORU

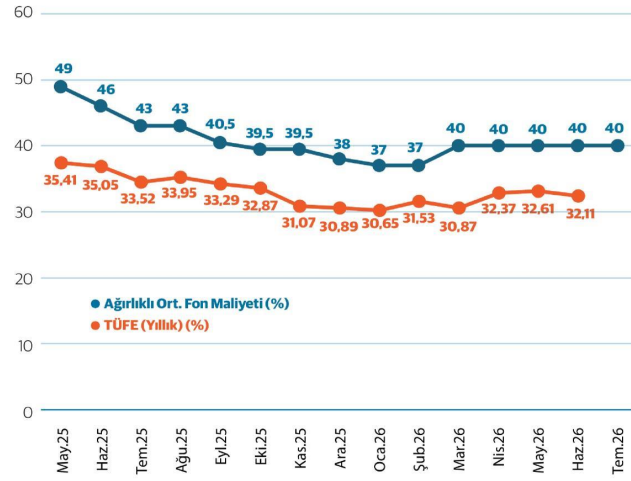
KA-PAK

Enflasyonla mücadele için devreye alınan sıkı para politikası, reel sektör üzerinde giderek ağırlaşan bir maliyet baskısı oluşturuyor. **İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO)** açıkladığı **İSO 500** araştırmasının 2025 yılı verileri, yüksek faiz ortamının **sanayide** yalnızca bilançoları değil, üretim kapasitesini, yatırım iştahını ve küresel rekabet gücünü de aşındırdığını ortaya koyuyor. Raporun en dikkat çeken göstergesi ise **sanayicinin** üretimden elde ettiği kazancının büyük bölümünü finansman maliyetlerine harcaması oldu. Öyle ki, **İSO 500** ve İkinci 500 şirketlerinde finansman giderlerinin faaliyet kârına oranı ortalama yüzde 85 seviyesinde gerçekleşti. Bir başka ifadeyle şirketler, üretirken kazandıkları her 100 liranın 85 lirasını faiz ve finansman giderine ayırmak zorunda kalıyor. Bu durum, **sanayicinin** ürettiği katma değerini yeni yatırım, kapasite artışı veya teknoloji dönüşümü yerine faize harcadığını gösteriyor. Tabloya göre faaliyet kârı artık borç çevirmenin kaynağı haline gelirken, bir yandan şirketlerin öz kaynak oluşturma kapasitesi zayıflıyor. Görüşlerine başvurduğumuz sektör yetkililerine göre ise, sıkı para politikası yalnızca yatırım harcamalarını azaltmıyor; orta ve uzun vadede **sanayide** verimlilik artışını da sınırlıyor.

TL FAİZİNDEN KAÇAN ŞİRKETLER KUR RİSKİ ALIYOR

Yüksek faiz kadar önemli bir sorun da krediye erişim. Ticari kredi büyümesine yönelik sınırlamalar ve bankaların seçici kredi politikaları nedeniyle birçok sa-

Enflasyon - Faiz Makası

nayi kuruluşu ihtiyaç duyduğu işletme sermayesine ulaşamıyor. TL krediye erişemeyen şirketler ise daha düşük maliyetli finansman bulabilmek için döviz kredilerine yöneliyor. Özellikle ihracatçı firmalar açısından döviz kredileri önemli bir alternatif oluştururken, geliri büyük ölçüde TL olan işletmeler açısından bu tercih, ciddi kur riski anlamı taşıyor. Böylece reel sektör, yüksek TL faizinden kaçmaya çalışırken bu kez bilançosuna kur oynaklığı riskini eklemek zorunda kalıyor. Finansman tercihlerindeki bu zorunlu değişim, şirketlerin yatırım kararlarını daha da

TİCARİ KREDİ BÜYÜMESİNE YÖNELİK SINIRLAMALAR VE BANKALARIN SEÇİCİ KREDİ POLİTİKALARI NEDENİYLE BİRÇOK SANAYİ KURULUŞU İHTİYAÇ DUYDUĞU İŞLETME SERMAYESİNE ULAŞAMIYOR.

Ticari Kredi Faiz Oranı

Not: Tüzel kişi KMH ve kurumsal kredi kartları hariç

temkinli hale getirirken, mali kırılganlıkları artırıyor.

Finansman koşullarındaki sıkışmanın üretim üzerindeki etkisi yalnızca şirket bilançolarında değil, öncü göstergelere de yansıyor. Zira, Türk sanayisinin nabzını tutan Türkiye İmalat PMI endeksi iki yıldır 50 eşik değerinin altında seyrediyor. Bu görünüm, sektörde faaliyet koşullarının daralmaya devam ettiğine, yeni siparişlerin zayıflayıp üretimin yavaşladığına ve sanayi istihdamının baskı altında kaldığına işaret ediyor. PMI'daki uzun dönemli zayıf görünüm, yüksek faiz politikasının reel ekonomi üzerindeki etkisinin geçici olmaktan çıkıp yapısal bir soruna dönüşme riski taşıdığını ortaya koyuyor.

DEZENFLASYONUN ARZ AYAĞI ZAYIFLIYOR

Merkez Bankası, enflasyonu talebi baskılayarak düşürmeye çalışsa da, üretim cephesinde yaşanan yavaşlama enflasyonla mücadelenin arz ayağını zayıflatıyor. Arzın yeterince artmadığı bir ekonomide fiyat istikrarını kalıcı biçimde sağlamak da güçleşiyor. Sektör uzmanları da, enflasyonla mücadelede para politikasının tek başına yeterli olmayacağını; üretimi, yatırımı ve verimliliği destekleyen politikalarla arz kapasitesinin güçlendirilmesi gerektiğine dikkati çekiyor.

Yüksek finansman maliyeti ve ertelenen yatırımların bir diğer yan etkisi uluslararası rekabet gücünde hissediliyor.

Görüşlerine başvurduğumuz yetkililer, üretim maliyetinin rakip ülkelere göre hızla yükselmesi nedeniyle Türk şirketleri için fiyat rekabetinin zorlaştığından bahsediyor. Bu da, ihracatçı firmaların küresel pazarda rekabet avantajını kaybetmesine neden oluyor. Kaybedilen dış pazarların yeniden kazanılması ise çoğu zaman yıllar alıyor. Zira, uluslararası alıcılar tedarik zincirlerini değiştirdiklerinde, eski tedarikçilerine geri dönmeleri kolay olmuyor. Bu nedenle finansman koşullarının etkisi yalnızca kısa vadeli büyüme rakamlarıyla sınırlı kalmazken; Türkiye'nin ihracat kapasitesi, sanayi üretimi ve küresel değer zincirindeki konumunda da uzun vadeli riskler taşıyor. Goldman Sachs ekonomistleri de Türkiye raporunda bu duruma değinerek, rekabet gücünün kaybı nedeniyle büyüyen cari açık, "enflasyonla mücadele programı için ortak bir risk" analizine yer veriyor.

"İŞLETME SERMAYESİNİ YÖNETMEK ZORLAŞIYOR"

Konuya ilişkin Z Raporu'na konuşan Ankara Ticaret Odası Başkanı Gürsel Baran, para politikası sürecinin reel

MERKEZ BANKASI, ENFLASYONU TALEBİ BASKILAYARAK DÜŞÜRMEYE ÇALIŞSA DA ÜRETİM CEPHESİNDE YAŞANAN YAVAŞLAMA ENFLASYONLA MÜCADELENİN ARZ AYAĞINI ZAYIFLATIYOR.

GÜRSEL BARAN

ANKARA TİCARET ODASI BAŞKANI

FAİZLERDE GERİLEME REEL SEKTÖRE KATKI SAĞLAR

ENFLASYONLA MÜCADELEDE ELDE EDİLEN KAZANIMLARIN KORUNMASINI ÖNEMSİYORUZ. ANCAK BU SÜREÇTE, ÜRETİM, YATIRIM VE İSTİHDAMI DESTEKLEYECEK, DENGELİ BİR FİNANSMAN İKLİMİNE DE İHTİYAÇ VAR. PİYASALARIN EN ÖNEMLİ BEKLENTİSİ, ENFLASYONDAKİ KALICI İYİLEŞMEYLE UYUMLU ŞEKİLDE POLİTİKA FAİZİNDE KADEMELİ BİR NORMALLEŞME SÜRECİNİN BAŞLAMASI VE BUNUN TİCARİ KREDİ FAİZLERİNE YANSIMASIDIR. FAİZLERDE SAĞLANACAK ÖLÇÜLÜ BİR GERİLEME, FİNANSMANA ERİŞİMİ KOLAYLAŞTIRARAK REEL SEKTÖRÜN YENİDEN YATIRIM, ÜRETİM VE İHRACATA ODAKLANMASINA KATKI SAĞLAYACAK; EKONOMİK BÜYÜMENİN DAHA SAĞLIKLI VE SÜRDÜRÜLEBİLİR BİR ZEMİNDE İLERLEMESİNİ DESTEKLEYECEKTİR.

58 / Z RAPORU

KA-PAK

sektöre etkilerinin dikkatle değerlendirilmesi gerektiğini söylüyor. Enflasyonla mücadelenin, ekonomide kalıcı istikrar ve öngörülebilir bir yatırım ortamı açısından önem taşıdığını ifade eden Baran, “Enflasyonda gözlenen iyileşme eğilimi uygulanan politikaların belirli ölçüde sonuç vermeye başladığını gösteriyor. Ancak bu sürecin reel sektör üzerindeki etkilerinin de dikkatle değerlendirilmesi gerekiyor” diyor. Sıkı para politikasının, özellikle yüksek faiz nedeniyle reel sektör üzerinde giderek artan bir maliyet baskısı oluşturduğunu belirten Baran, “Yüksek finansman maliyetleri yatırım iştahını azaltırken, üretim, istihdam ve ihracat kapasitesini de olumsuz etkiliyor. Finansmana erişimde yaşanan güçlükler, krediye ulaşabilen işletmeler için ise yüksek maliyetiyle önemli bir yük haline gelmiş durumda. Özellikle KOBİ’ler, işletme sermayesini yönetmekte ve nakit akışını sürdürmekte her geçen gün daha fazla zorlanıyor” tespitini yapıyor.

“YÜKSEK FAİZ YATIRIM İŞTAHINI SÖNDÜRÜYOR”

Anadolu Aslanları İş Adamları Derneği (ASKON) Genel Başkanı Orhan Aydın da, yüksek faiz ve finansmana erişim sorunu hakkında değerlendirilmede bulundu. “Türkiye’nin sürdürülebilir büyümesi; düşük enflasyon, makul finansman maliyetleri ve güçlü üretim üçgeni üzerine inşa edilmelidir” diyen Aydın, şunları söylüyor:

12 Aylık Birikimli Cari Denge (Milyar Dolar)

“Merkez Bankası’nın politika faizini yüzde 37 seviyesinde tutması ve ticari kredi faizlerinin birçok işletme için yüzde 40-55 bandına kadar yükselmesi, özellikle üretim yapan KOBİ’lerimizin yatırım iştahını önemli ölçüde söndürmektedir. İşletmelerimiz artık yalnızca yatırım finansmanı değil, işletme sermayesi ihtiyacını karşılamakta dahi ciddi güçlük yaşamaktadır. Finansmana erişimde yaşanan sıkıntılar, yüksek kredi maliyetleriyle birleşince üretim kapasitesi, istihdam ve ihracat üzerinde baskı oluşturmaktadır. Enflasyonla mücadele elbette kararlılıkla sürdürülmelidir; ancak bu süreçte üretim ekonomisinin korunması, ihracatçı ve sanayicinin rekabet gücünün zayıflatılmaması büyük önem taşımaktadır.”

**AYDIN:
TÜRKİYE’NİN
SÜRDÜRÜLEBİLİR
BÜYÜMESİ;
DÜŞÜK
ENFLASYON,
MAKUL
FİNANSMAN
MALİYETLERİ
VE GÜÇLÜ
ÜRETİM ÜÇGENİ
ÜZERİNE İNŞA
EDİLMELİDİR.**

ORHAN AYDIN

ASKON GENEL BAŞKANI

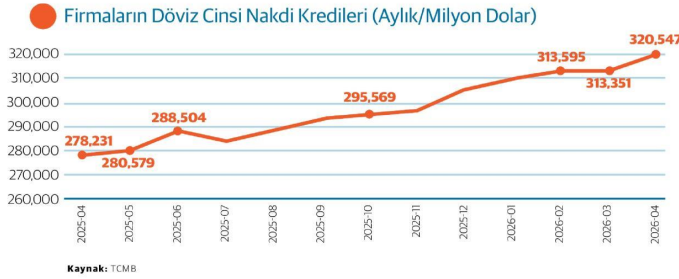
FAİZ BELASINDAN KURTULMALIYIZ

YILIN İKİNCİ YARISINDA DEZENFLASYON SÜRECİNİN GÜÇLENMESİYLE BİRLİKTE PARA POLİTİKASINDA KADEMELİ BİR NORMALLEŞME SÜRECİNİN BAŞLAMASINI BEKLİYORUZ. ASKON OLARAK BEKLENTİMİZ, FİYAT İSTİKRARI HEDEFİNDEN TAVİZ VERİLMEYEN, REEL SEKTÖRÜN FİNANSMANA ERİŞİMİNİ KOLAYLAŞTIRACAK SEÇİCİ KREDİ MEKANİZMALARININ GÜÇLENDİRİLMESİ VE ÜRETİM ODAKLI YATIRIMLARI TEŞVİK EDECEK DESTEKLEYİCİ ADIMLARIN HIZLA HAYATA GEÇİRİLMESİDİR. FAİZ BELASINDAN KURTULMUŞ, ÜRETEK, İSTİHDAM SAĞLAYAN VE İHRACAT YAPAN İŞLETMELERİMİZİN ÖNÜNÜ AÇACAK HER DÜZENLEME, TÜRKİYE EKONOMİSİNİN UZUN VADELİ KALKINMASINA DOĞRUDAN KATKI SAĞLAYACAKTIR.

60 / Z RAPORU

KA-PAK

AVDAGİÇ: KAZANIMLARIN KALICI HALE GELMESİ, PARA POLİTİKASININ YANI SIRA MALİ DİSİPLİN VE YAPISAL REFORMLARLA DESTEKLENMESİNE BAĞLI.

“FİNANSMAN VE KUR POLİTİKASI REVİZE EDİLMELİ”

İstanbul Ticaret Odası Başkanı **Şekib Avdagiç** ise enflasyonla mücadele önceliğini tehlikeye atmayacak şekilde finansman ve kur politikalarını revize ederek ihracattaki sıkıntıların aşılabileceği önerisini sunuyor. Avdagiç, görüşlerini şöyle sürdürüyor: “Enflasyonla mücadele programı önemli kırılma noktaları ortadan kaldırırken, anlamlı bir dengeleme etkisi de üretmiştir. Para politikasındaki sıkı duruş, iç talep kaynaklı enflasyonist baskıların hızını yavaşlattı ve fiyatlama davranışlarında kademeli bir normalleşme eğilimi oluşturdu. Döviz kurundaki görece istikrar, beklenti kanalı üzerinden enflasyon ataletiyile mücadeleyi destekleyen önemli bir unsur oldu. Finansal istikrar yanında ise risk primindeki gerileme ve portföy akımlarındaki dengelenme, programın dış kırılma noktaları azaltıcı etkisini güçlendirdi. Bununla birlikte

bu kazanımların kalıcı hale gelmesi, para politikasının yanı sıra mali disiplin ve yapısal reformlarla desteklenmesine bağlı görünüyor.”

“ÜRETİM MALİYETLERİ ÜZERİNDEKİ BASKI KALKMADI”

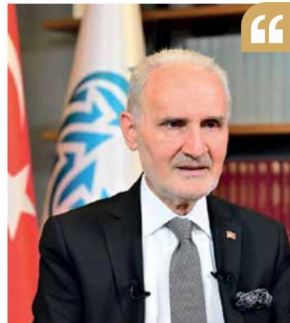
Yorumlarına başvurduğumuz Kocaeli **Sanayi Odası** Başkanı Ayhan Zeytinoglu da benzer sorunları dile getiriyor; enflasyondaki artış hızında haziran ayı

Kâr/Zarar Eden Kuruluşlar (Dönem Kârı (V.ö.) / Zararı)

İ S O 5 0 0			İ S O İ K İ N C İ 5 0 0		
Yıl	Kâr (Adet)	Zarar (Adet)	Yıl	Kâr (Adet)	Zarar (Adet)
2020	423	77	2020	443	57
2021	405	95	2021	437	63
2022	442	58	2022	457	43
2023	404	96	2023	428	72
2024	348	152	2024	341	159
2025	348	152	2025	345	155

ŞEKİB AVDAGİÇ

İSTANBUL TİCARET ODASI BAŞKANI

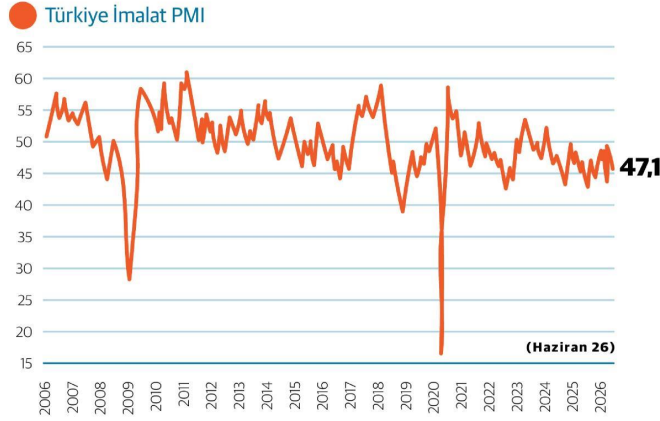
REEL SEKTÖRDE YÜKSEK FAİZ BASKISI SÜRÜYOR

YÜKSEK FAİZ ORTAMI, REEL SEKTÖR ÜZERİNDEKİ BASKISINI SÜRDÜRÜYOR. ÖZELLİKLE İHRACATÇI ŞİRKETLER YÜKSEK FİNANSMAN MALİYETLERİ VE ZAYIF DIŞ TALEP NEDENİYLE KÂRLILIK BASKISINI GİDEREK DAHA FAZLA HİSSEDİYOR. NİTEKİM SON BÜYÜME VERİLERİ, ‘GAYRİSAFİ KATMA DEĞER’ İÇİNDE KÂR ANLAMINDAKİ ‘NET İŞLETME ARTIĞI’ PAYININ DÜŞÜŞ KAYDETTİĞİNİ GÖSTERİYOR. YILIN İLK 6 AYINDA SEPET KURUN ORTALAMA ARTIŞI YÜZDE 7,03 İKEN, TÜFE-ÜFE ORTALAMASI YÜZDE 16,9 OLDU. BÖYLECE İLK 6 AYDA KUR İLE ENFLASYON FARKI 9,9 PUAN OLARAK GERÇEKLEŞTİ. İHRACATÇILAR, DÖVİZLE İŞ YAPANLAR, TURİZM SEKTÖRÜ, HİZMETLERDEKİ BİRÇOK SEKTÖR VE BUNLARA ÇALIŞANLAR İLK 6 AYDA OLUŞAN BU 10 PUANLIK FARKTAN OLUMSUZ ETKİLENDİLER. DOLAYISIYLA BU KONUNUN DA MUTLAKA ÇÖZÜLMESİ GEREKİYOR.

62 / Z RAPORU

KA-PAK

itibarıyla yavaşlama görülmesine rağmen, üretim ve ihracat üzerindeki maliyet baskısının devam ettiğini vurguluyor. Yıllık üretici enflasyonunun geçen yılın aynı ayının üzerinde seyrettiğine de dikkati çeken Zeytinoglu, bunun üretim maliyetlerindeki baskının henüz ortadan kalkmadığını gösterdiğini belirtiyor. Öte yandan, sanayi üretiminde son aylarda gözlenen yavaşlama ve özellikle sermaye malı üretimindeki gerilemenin, yatırım iştahındaki zayıflamayı ortaya koyduğunun altını çiziyor. Tüm bunların yanında, küresel pazarda sadece finansman koşullarıyla değil, ülkelerin üreticilerine sağladığı destek mekanizmalarıyla da rekabet ettiklerini söyleyen Zeytinoglu, şöyle devam ediyor: “Çin hükümeti ihracat-

cılarına dövizini normal kurdla yüzde 34 yüksek bedelle bozdurma imkanı sunuyor. OECD’nin yeni yayınladığı ‘Endüstriyel Sübvansiyonlar (2026)’ raporuna göre Çin, sanayi firmalarına OECD ülkelerine kıyasla 3 ila 8 kat fazla sübvansiyon veriyor. Böylesine güçlü desteklerin uygulandığı bir ortamda, yüksek finansman maliyetleri ile birlikte reel olarak değerli seyreden Türk lirası da ihracatçılarımızın rekabet gücünü zayıflatıyor ve üretim üzerindeki maliyet baskısını artırıyor.”

“MERKEZ BANKASI YENİDEN İNDİRİMLERE BAŞLAMALI”

Sıkı para politikasının tek başına yeterli olmadığını ifade eden **MÜSİAD**

ZEYTİNOĞLU: YÜKSEK FİNANSMAN MALİYETLERİ İLE BİRLİKTE REEL OLARAK DEĞERLİ SEYREDEN TÜRK LİRASI DA İHRACATÇILARIMIZIN REKABET GÜCÜNÜ ZAYIFLATIYOR VE ÜRETİM ÜZERİNDEKİ MALİYET BASKISINI ARTIRIYOR.

AYHAN ZEYTİNOĞLU

KOCAELİ SANAYİ ODASI BAŞKANI

SANAYİCİNİN REKABET GÜCÜ ARTIRILMALI

ÜRETİM VE İHRACATI DESTEKLEYECEK REKABETÇİ KUR SEVİYESİNİN KORUNMASININ, SANAYİCİLERİMİZİN REKABET GÜCÜNÜN ARTIRILMASI VE MALİYET BASKISININ HAFİFLETİLMESİ AÇISINDAN ÖNEMLİ OLDUĞUNU TEKRAR VURGULUYORUZ. ENFLASYONDA GÖRÜLEN İYİLEŞMENİN YANINDA, FİNANSMAN MALİYETLERİNİ AZALTACAK VE KREDİYE ERIŞİMİ KOLAYLAŞTIRACAK ADIMLARIN ATILMASI BÜYÜK ÖNEM TAŞIYOR. DEZENFLASYON SÜRECİNDE, TEK BAŞINA PARA POLİTİKALARININ YETERLİ OLMADIĞINI DÜŞÜNÜYORUZ. ÜRETİMDE VERİMLİLİĞİ ARTIRACAK YAPISAL REFORMLARIN, DÜNYA STANDARTLARINDA SERİ ÜRETİMİ MÜMKÜN KILACAK VE YATIRIM ORTAMINI GÜÇLENDİRECEK DÜZENLEMELER İLE İSTİHDAMI DESTEKLEYECEK SOSYAL POLİTİKALARIN EŞ ZAMANLI OLARAK HAYATA GEÇİRİLMESİ GEREKTİĞİNE İNANIYORUZ.

Finansman Giderleri / Faaliyet Kârı

ÖZDEMİR:
MERKEZ
BANKASI'NIN
POLİTİKA
FAİZİNİ YENİDEN
İNDİRMeye
BAŞLAMASINI
VE KREDİ
BÜYÜMESİNE
YÖNELİK
MAKROİHTİYATİ
SINIRLAMALARDA
GEVŞEMEYE
GİTMESİNİ
BEKLİYORUZ.

Genel Başkanı Burhan Özdemir ise, enflasyonu hedeflenen hızda aşağıya indirebilmek için üretim ve istihdam piyasasını iyileştiren yapısal politikalara ihtiyaç olduğunu altını çiziyor. Özdemir, şöyle konuşuyor: "Son iki ayda savaş kaynaklı enflasyonist etkilerin azaldığına tanıklık ettik. Her ne kadar müzakere süreci dalgalı bir seyir izlese de ABD ile İran'ın artık barış istediklerini anlıyoruz. Barışın gerçekleştiği bir senaryoda, Merkez Bankası'nın politika faizini yeniden indirmeye başlamasını ve kredi büyümesine yönelik makroihtiyatı sınırlamalarda gevşemeye gitmesini bekliyoruz. Bu senaryoda, özellikle sonbahar aylarından itibaren finansman koşullarında hissedilir iyileşmeler yaşanabilir. Enflasyondaki düşüş eğilimiyle uyumlu biçimde politika faizini aşağıya çekmenin ve kredi limitlerini gevşetmenin yanı sıra, ihracatçılar ve stratejik

sektörlerdeki KOBİ'ler için seçici finansman teşviklerinin devreye alınması da reel ekonominin ihtiyaç duyduğu canlanmanın kendini göstermesine katkı sağlayabilir."

Merkezi Bütçeden Faize Harcanan Tutar

Faiz Harcamaları (Milyon TL)		
OCAK	456.416	TOPLAM 1.464.249 Milyon TL
ŞUBAT	183.696	
MART	235.959	2026 YILI BÜTÇE TAHMİNİ 2.741.656 Milyon TL
NİSAN	257.632	
MAYIS	128.939	TOPLAM / BÜTÇE TAHMİNİ %53,4
HAZİRAN	201.607	

BURHAN ÖZDEMİR

MÜSİAD GENEL BAŞKANI

FİNANSAL KOŞULLAR REEL SEKTÖRÜ ZORLUYOR

MEVCUT FİNANSAL KOŞULLAR, HEM FİNANSMAN MALİYETLERİ HEM DE KREDİ LİMİTLERİ AÇISINDAN REEL SEKTÖRÜ ZORLAMAKTADIR. AMA BİR YANDAN DA ENFLASYONU TEK HANELERE İNDİRİP İSTİKRARLI BİÇİMDE DÜŞÜK SEVİYELERDE TUTABİLMEK İÇİN SIKI PARA POLİTİKASINA İHTİYACIMIZ OLDUĞUNUN FARKINDAYIZ. BURADAKİ KRİTİK HUSUS, ENFLASYONLA MÜCADELEDE SADECE TALEP DİNAMİKLERİNİ DEĞİL, ÜRETİM KOŞULLARINI DA DİKKATE ALACAK BİÇİMDE PARA POLİTİKASININ SIKILIK DERECESİNİ AYARLAYABİLMektir... SIKI PARA POLİTİKASI ENFLASYONLA MÜCADELE İÇİN GEREKLİ OLMAKLA BİRLİKTE TEK BAŞINA YETERLİ DEĞİLDİR. ENFLASYONU HEDEFLenen HIZDA AŞAĞIYA İNDİREBİLMEK İÇİN ÜRETİM KOŞULLARINI, GELİR DAĞILIMINI VE İSTİHDAM PIYASASINI İYİLEŞTİREN YAPISAL POLİTİKALARA İHTİYAC DUYDUĞUMUZUN ALTINI BİR KEZ DAHA ÇİZMEK GEREKİYOR.

ABD Başkanı Donald Trump tarafından imzalanarak 25 Temmuz tarihinde yürürlüğe giren yeni gümrük vergisi tarifeleri, Türkiye'deki tekstil ve hazır giyim-konfeksiyon sektöründe şok etkisi yarattı.

Türkiye'ye tekstil ve hazır giyim ürünlerinde yüzde 12,5 ek gümrük vergisi içeren yeni uygulama ile Türk şirketlerinin ABD pazarındaki rekabet gücü ortadan kalkmış oldu. ABD'nin yeni vergi uygulaması Türkiye iş dünyasında hem hayal kırıklığına hem de büyük tepkiye neden oldu.

DW Türkçe'den Aram Ekin Duran'ın haberine göre, **İstanbul Sanayi Odasının (İSO) başkanı Erdal Bahçivan**, karar sonrası yaptığı açıklamada "ABD'nin vergi kararı Türk tekstil ve hazır giyimine açık bir haksızlıktır" dedi.

Laleli Esnafı ve **Sanayicileri** Derneği (LASİAD) Başkanı Gıyaseddin Eyyüpkoca, "Türkiye için her açıklamasında 'dostum' diyen Trump'tan dost kazığı yedik" diye konuştu. Türkiye-ABD ilişkilerinin çok iyi olduğu bir dönemde böyle bir karar alınmasına anlam veremediklerini kaydeden Eyyüpkoca, kararın geri çekilmesi için son noktada Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın devreye girmesini beklediklerini söyledi.

ISO

İSTANBUL
SANAYİ ODASIDEMİR ÇELİK STORE® 20^{yı}

ISO Başkanı Bahçivan:

Sanayi destek paketi üretim için önemli bir adım

Istanbul Sanayi Odası (ISO) Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, Cumhurbaşkanı tarafından Kabine Toplantısı sonrasında açıklanan sanayi destek paketine ilişkin değerlendirmelerde bulundu. Bahçivan, paketin sanayicilerin uzun süredir dile getirdiği finansman ihtiyacına yönelik önemli bir adım olduğunu belirtti.

Geçtiğimiz ay gerçekleştirilen ISO Haziran Meclisi toplantısında sanayi sektörü adına özel ve acil bir kredi paketine ihtiyaç duyulduğunu ifade ettiklerini hatırlatan Erdal Bahçivan, açıklanan destek paketinin üretim hayatı açısından umut verici olduğunu söyledi.

Bahçivan, söz konusu kararın yalnızca bir finansman desteği olmadığını, aynı zamanda Türkiye'nin üretim gücüne, yatırım iştahına, istihdamına ve ihracat kapasitesine verilen güçlü bir destek mesajı niteliği taşıdığını ifade etti.

Sanayicilerin son dönemde finansmana erişim, yüksek maliyetler, küresel rekabet ve jeopolitik riskler gibi birçok zorlukla karşı karşıya olduğunu belirten Bahçivan, bu süreçte üretim dünyasının ihtiyaçlarının ekonomi yönetimi tarafından dikkate alınmasının sektör açısından önemli olduğunu vurguladı.

Açıklamada, Ankara'da gerçekleştirilen NATO Zirvesi ve uluslararası gündemin ardından sanayinin finansman ihtiyacının öncelikli başlıklar arasında ele alınmasının, Türkiye'nin üretim kapasitesine verilen stratejik önemin bir göstergesi olduğu değerlendirilmesine de yer verildi. Bahçivan, Türkiye'nin ekonomik büyüme hedeflerine ulaşmasında yatırım yapan, üreten, istihdam sağlayan ve ihracat gerçekleştiren sanayicilerin kritik rol üstlendiğini belirterek, sanayinin rekabet gücünü artıracak ve dönüşüm sürecini destekleyecek benzer adımların devam etmesini beklediklerini ifade etti.

ISO Başkanı Erdal Bahçivan, açıklamasını şu sözlerle tamamladı: "Sanayiye sahip çıkmak, Türkiye'ye sahip çıkmaktır. Üretimin nefes alması, Türkiye'nin nefes almasıdır. Sanayinin güçlenmesi, ülkemizin güçlenmesidir." Bahçivan ayrıca, sanayi sektörünün taleplerine verilen destek dolayısıyla Cumhurbaşkanı ve ekonomi yönetimine teşekkür etti.

HABER

DEMİR ÇELİK STORE® 20^{yıl}

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Başkanı Bahçivan'dan 'erken sanayisizleşme' uyarısı

Sanayinin ekonomideki ağırlığının azaldığına dikkat çeken İstanbul Sanayi Odası (İSO) Başkanı Erdal Bahçivan, Türkiye'nin sanayileşme sürecini tamamlamadan sanayinin ekonomideki payını kaybetmeye başladığını belirterek, "erken sanayisizleşme" riskine karşı üretim odaklı ve bütüncül bir sanayi politikası çağrısında bulundu. Bahçivan, üretim kültürü ve nitelikli insan kaynağının korunmasının kritik önem taşıdığını söyledi.

İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO) Temmuz ayı olağan Meclis toplantısı, "Türkiye'yi Bekleyen Tehlike: Erken Sanayisizleşme" gündemiyle gerçekleştirildi. Toplantının açılışında konuşan İSO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, Türkiye ekonomisi ve sanayisinin önemli bir riskle karşı karşıya olduğunu belirterek, sanayinin ekonomideki ağırlığının giderek azaldığını söyledi. İmalat sanayinin gayrisafi yurt içi hasıla (GSYH) içindeki payının yüzde 20'nin altına gerilediğine dikkat çeken Bahçivan, Türkiye'nin gelişmiş ülkelerden farklı olarak sanayileşme sürecini tamamlamadan hizmet sektörü ağırlıklı bir ekonomik yapıya yöneldiğini ifade etti. Mevcut üretim yapısının düşük teknoloji, yetersiz özsermaye ve yüksek ithal girdi bağımlılığıyla karşı karşıya olduğunu belirten Bahçivan, "Toplumlar ancak üretmek ayakta kalabilir" dedi.

"İnsan kaynağı kaybedilirse kısa sürede yeniden oluşturulamaz"

Erken sanayisizleşmenin yalnızca ekonomik göstergelerdeki değişimden ibaret olmadığını vurgulayan Bahçivan, bunun aynı zamanda üretim kültürü ve nitelikli insan kaynağını da

tehdit ettiğini söyledi. Genç kuşakların sanayiye ilgisinin azaldığını ifade eden Bahçivan, üretim kültürünü benimsemiş insan kaynağının kaybedilmesi halinde bunun kısa sürede yeniden oluşturulamayacağı uyarısında bulundu.

Küresel ölçekte yapay zeka yatırımlarının hız kazandığı bir dönemde Türk sanayisinin önemli bir dönüşüm sürecinden geçtiğini kaydeden Bahçivan, dezenflasyon sürecinin sanayi üzerindeki yükünü artırdığını belirtti. Bahçivan, mevcut ekonomik programın üretim kapasitesini koruyacak ve teknolojik dönüşümü destekleyecek politikalarla güçlendirilmesi gerektiğini dile getirdi.

Türkiye'nin erken sanayisizleşme riskinden yüksek katma değerli üretime geçişle çıkabileceğini ifade eden Bahçivan, İSO bünyesinde kurulan Stratejik Dönüşüm Merkezi'nin (SDM) bu süreçte firmalara rehberlik edeceğini söyledi. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile KOSGEB'in desteklediği merkez bünyesinde hayata geçirilecek "Değer Odaklı Dijitalleşme ve Büyüme Programı"nın firmaların dönüşümüne katkı sağlamasının hedeflendiğini belirtti.

Üretim Çarkı Finansmana Takıldı

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, Temmuz ayında 47,7 olarak açıklanan İSO Türkiye İmalat PMI verilerinin imalat sanayindeki zayıflamanın sürdüğünü gösterdiğini söyledi. Finansman sıkışıklığının üretim zincirini tehdit ettiğini belirten Bahçivan, "Kredi mekanizması yeterince çalışmadığında finansman ihtiyacı ortadan kalkmıyor; yalnızca adres değiştiriyor. Sonuçta en ağır yükü KOBİ'ler taşıyor." dedi.

Üretim ve yatırımın kalıcı finansman araçlarıyla desteklenmesi gerektiğini vurgulayan Bahçivan, "Finansman zinciri kırılırsa üretim zinciri de durur. Sanayiye sahip çıkmak, Türkiye'ye sahip çıkmaktır." ifadelerini kullandı.

ETSO ve ISO mesleki eğitim protokolü kapsamında yürütme kurulu toplandı

Erzurum Ticaret ve Sanayi Odası (ETSO) ile İstanbul Sanayi Odası (ISO) arasında imzalanan ve İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nün de paydaşı olduğu 'Mesleki Eğitim İş Birliği Protokolü' çerçevesinde, ISO tarafından Protokol Yürütme Kurulu üyelerine detaylı bir bilgilendirme sunumu yapıldı.

Nitelikli insan kaynağı ihtiyacını karşılamak ve mesleki eğitim altyapısına ivme katmak amacıyla 8 Temmuz 2026 tarihinde ETSO, ISO, Erzurum ve İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlükleri arasında atılan

imzaların ardından süreç hızla ilerliyor. Proje Yürütme Kurulu üyelerinin ETSO'da hazır bulunduğu ve ISO yetkililerinin çevrim içi katılım sağladığı toplantıda, ISO Genel Sekreter Yardımcısı Dr. Hakan Çoban ve ISO heyeti detaylı bir sunum yaptı. Toplantıya; TOBB Yönetim Kurulu Üyesi ve ETSO Yönetim Kurulu Başkanı Saim Özakalın, İl Millî Eğitim Müdürü Süleyman Ekici, Erzurum Eğitim Şube Müdürü (Mesleki ve Teknik Eğitim) İbrahim Okutucu, ETSO Meclis Üyesi ve Eğitim Komisyonu Başkanı Abdullah Samancı, Erzurum MEİP Protokol Yürütme Kurulu

üyeleri ve okul müdürleri katıldı.

Öğrenciler İstihdam Odaklı Yetiştirilecek

Toplantıda, meslek lisesi mezunlarının iş hayatına nitelikli ve donanımlı bir şekilde kazandırılması amacıyla yapılacak çalışmalar ele alındı. Okullara yetenekli öğrencilerin çekilmesi ve öğrencilerin eğitim süreçlerinde doğrudan istihdam odaklı yetiştirilmesi hedefiyle, proje kapsamında okul yöneticilerinin koordinasyonunda yürütülecek planlamalar

hakkında katılımcılara kapsamlı bilgiler aktarıldı.

'Hepimiz Ruhuyla Süreci Yürüteceğiz'

Toplantıda değerlendirmelerde bulunan TOBB Yönetim Kurulu Üyesi ve ETSO Yönetim Kurulu Başkanı Saim Özakalın, kurumlar arası iş birliğinin önemine dikkat çekti. Özakalın, 'Biz değil, ben değil, hepimiz ruhuyla bu süreci yürüteceğiz. Erzurum sanayisinin ve gençlerimizin geleceği için hep birlikte en iyisi adına çalışacağız.' ifadelerini kullandı. iha

